

НАРЪЧНИК ЗА ПЪРВА ПОМОЩ

УВОД

Готовността да се окаже първа помощ е от изключителна важност при спасяването на живота, облекчаване на болката и предотвратяване на допълнителни наранявания или инфекции.

Оказването на първа помощ е задължение на всеки . Тя може да бъде оказана както на пострадал друг - взаимопомощ, така и всеки сам да си помогне в случай на необходимост - самопомощ.

За да сте готови да реагирате своевременно Ви предлагаме този „Наръчник за първа помощ“.

Настоящото помагало е предназначено за обучение на т.нар. „бойни“ санитарни, а така също може да се ползва в занятията по военномедицинска подготовка.

ИНДИВИДУАЛНИ СРЕДСТВА ЗА ПЪРВА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

Личен превързочен пакет (ЛПП) -

Предназначен е за налагане на стерилна превръзка с цел предпазване на рана или обгорена повърхност на тялото от вторична инфекция, както и да предотврати кръвозагуба. Пакетът се състои от подвижна и неподвижна марлени възглавнички. Опакован е в пергаментова хартия, а най-отгоре във водонепромокаема обвивка от гумирана тъкан.

Внимание: Да не се пипат с ръце вътрешните страни на възглавничките при поставяне на превръзката.

Индивидуална аптечка (ИА) -Предназначена е за само помощ и взаимопомощ с цел предпазване или намаляване въздействието от различните поразяващи фактори на съвременните видове оръжия. Върху опаковката са указани правилата за използване на отделните средства. В аптечката са включени :

- Антибиотик 0,500г. - 2 бр. за профилактика на раневата инфекция и лечение на инфекциозни заболявания, приема се на 12 часа по 1 таблетка.
- Пликче с електролитна смес. Съдържанието на пликчето се разтваря в 200-300 мл. вода и се пие при загуба на телесни течности и обезводняване.
- Антисептичен разтвор - за обработка на повърхностни наранявания.
- Антидот 8 табл. по 30 мг. - приема се през 8 ч. по 1 табл. за профилактика при предстоящо използване на фосфорорганични отровни вещества (табун, зарин, зоман, Vx газове).
- Противоповръщащо средство - 1 табл. - за приемане при опасност от радиоактивно облъчване или веднага след него, при поява на гадене и повръщане.
- Калиев йодит - 5 табл. - за профилактика на острата лъчева болест. Таблетките се приемат еднократно при опасност от използване на ядрено оръжие.

Извън аптечката:

- Автоинжектор с антидот. Инжектира се мускулно в бедрото при употреба на фосфорорганични съединения.

- Автоинжектор с обезболяващо средство. Въвежда се мускулно при фрактури, обширни рани или изгаряния за борба с травматичния и термичен шок.

ОЦЕНКА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОСТРАДАЛ

1. Не изпадайте в паника.

2. Проверете АБВ на поддържането на живота

А. Проходимост на дихателни пътища - освобождавайте винаги дихателните пътища на пострадалия.

Б. Нормализиране на дишането -ако пострадалият не диша, започнете веднага дихателни движения.

В. Нормализиране на кръвообращението - ако няма пулс, потърсете помощ от специалист. Запомнете, за да възстановите сърдечно-съдовата дейност, трябва да имате съответна подготовка. При нужда помагайте на човека, който извършва манипулацията, като вдишвате в устата на пострадалия на всяка пета компресия.

3. Проверете за кръвене.

А. Притиснете мястото на кръвене.

Б. Повдигнете наранения крайник, само ако това не причинява допълнителни травми.

В. Притиснете захранващата артерия.

Г. Използвайте турникет само при тежки живота застрашаващи кръвотечения, като последна мярка.

4. Проверете дали няма признаци на шок и счупени кости.

5. Потърсете информация за пострадалия от личния му жетон/медальон или други идентификационни документи.

6. Разхлабете дрехите на пострадалия.

7. Не давайте на човек в безсъзнание нищо през устата.

8. Не местете пострадалия, освен ако няма опасност за живота му. Оставете пострадалия в покой, на топло и тихо място, освен ако не става въпрос за слънчев удар. Пострадали със счупвания (фрактури) не бива да се местят, докато не се постави шина.

Проверка на жизнените показатели (Как да чуем сърцето)

При мъж и дете сложете ухо в лявата половина на гърдите, при жена сложете ухо точно под лявата гърда. Нормалният пулс за възрастен човек е между 70 и 80 удара в минута, при децата е леко ускорен. Възбудата, умората и температурата могат да ускорят пулса.

(Как да чуем дишането)

1. Сложете ухо в дясната половина на гърдите. Честотата на вдишване/издишване в минута нормално е 16-20 пъти. Възбудата, умората и температурата могат да ускорят дишането.

2. Ако не чувате дишане проследете движението на гръдния кош и корема или поставете огледалце/друг лъскав предмет пред устата/носа на пострадалия и проверете за изпотяване.

(Как да напипаме пулса)

1. Сложете върховете на показалеца и средния пръст под палеца на китката на пострадалия, за да усетите пулса. Не слагайте вашия палец, тъй като собственият ви пулс може да ви обърка.
2. Ако не можете да го усетите на китката, проверете каротидната артерия (отстрани на шията) или феморалната артерия (в слабините).
3. След като откриете пулса, пребройте ударите за 15 секунди и умножете по 4 или ако пулсът е много бавен и неравномерен, бройте в продължение на 60 сек. Пулсът може да варира съобразно положението на пострадалия. Нормалният пулс за възрастен мъж е около 54 - 70 удара в мин. За жена - 75 - 80. При малко дете пулсът може да варира от 82 до 180 удара в мин. Освен това обърнете внимание дали пулсът е напълнен или мек, ритмичен или не.

ШОК

(Нарушение на кръвообращението, което може да доведе до нарушение на всички функции на тялото)

Внимание: Шокът е опасно състояние и може да се окаже фатално. Очаквайте шок в различни ситуации на спешни случаи. Не давайте нищо през устата.

Симптоми: Необикновена слабост или примаяване: хладна, бледа, лепкава кожа, ускорен или забавен пулс, плитко, неравномерно дишане, втрисане, гадене, загуба на съзнание.

Лечение:

1. Възможно най-бързо лекувайте причината за шока.
2. Проверете дали дихателните пътища са проходими при повръщане внимателно обърнете главата настрани.
3. Сложете пострадалия на топло и в легнало положение. При наранявания на главата и гръдния кош повдигнете главата и раменете на около 20 см над нивото на краката.
4. Незабавно потърсете професионална медицинска помощ.
5. Не давайте нищо през устата.

БЕЗСЪЗНАНИЕ

(Пострадалият не реагира на докосване, звук и светлина)

Лечение:

1. Не премествайте пострадалия и не му давайте нищо през устата.
2. Поставете пострадалия на топло и разхлабете дрехите му.
3. Ако възникнат затруднения в дишането започнете веднага прилагането на техники за възстановяване на дишането.
4. Потърсете причината за загуба на съзнание.
5. Потърсете професионална медицинска помощ.

ПРИПАДЪК

(Внезапна загуба на съзнание)

Симптоми: слабост, сънливост, отпуснатост, ускорен или забавен пулс, студена и бледа кожа.

Лечение:

1. Ако пострадалият се чувства зле (има вероятност от припадане), накарайте го да седне и да наведе главата си на нивото на коленете или да легне и да повдигне краката си 20 на см височина.

2. Ако пострадалият е припаднал:

- поставете го по гръб, разхлабете дрехите;

- отворете прозорците на стаята;

- ако пострадалият е повърнал, обърнете главата му настрани и почистете устата му;

- не му давайте нищо през устата;

- потърсете медицинска помощ.

ТОПЛИНЕН УДАР

(излагане на топлина или слънце)

Симптоми: отпадналост, раздразнителност, главоболие, виене на свят, забавен или ускорен пулс, ускорено дишане, студена кожа, обилно потене.

Лечение:

1. Поставете пострадалия да легне на хладно, сенчесто място.

2. Повдигнете краката на високо. Масажирайте ги по посока към сърцето.

3. Давайте на пострадалия студена подсолена вода на всеки 15 минути, докато се възстанови.

4. Не оставяйте пострадалия да сяда, дори след като се е възстановил. ОБЕЗВОДНЯВАНЕ

Причини: повръщане, диария, прекомерно изпотяване, висока температура.

Симптоми: суха кожа и лигавици, загуба на еластичността на кожата, липса или намалено отделяне на урина, мек и учестен пулс и ниско артериално налягане.

Лечение: Дайте течности през устата, най-добре е топла подсладена вода или 5 % р-р на глюкоза. Да не се дават студени течности!

ПРОБЛЕМИ С ДИШАНЕТО

Симптоми: Недостиг на въздух, замаяност, болка в областта на гърдите, ускорен пулс, синкавочервен цвят на кожата, разширени зеници, загуба на съзнание.

Лечение на пострадал, който не диша

1. Сложете пострадалия да легне на гръб. Викнете и го разтресете, за да проверите дали е в безсъзнание. Сложете едната си ръка под врата му и повдигайте, така че да отворите широко дихателните пътища и с другата ръка притискайте главата надолу. При бебета и малки деца, при рани на врата и гърба избягвайте прекаленото извиване на главата.

2. Проверете дали има дихателна дейност. Ако няма дишане, хванете с пръсти носа на пострадалия, поемете дълбоко дъх, плътно покрийте устата на пострадалия и вдъхнете четири пъти бързо и дълбоко. Ако гръдният кош не се повдигне, проверете дали няма нещо, което пречи на дишането.

3. Почистете устата и носа, като използвате пръста си във форма на кука.

4. Проверете пулса на шията и вижте дали има сърдечна дейност.

5. Ако има пулс - продължете спасителното дишане с по едно силно вдъхване на всеки 5 мин. или 12 вдъхвания в минута.

Частично или пълно запушване на горните дихателни пътища

Симптомите включват: слаба кашлица, пискливи шумове при вдишване, неспособност за дишане, кашлица, жест на притискане на гърлото с показалеца и палеца, затруднено дишане, посиняване на кожата.

Лечение:

Ако пострадалият стои или седи:

1. Застанете встрани и малко зад него.

2. Ако е възможно наведете главата на пострадалия към гърдите му и го ударете 4 пъти с дланта си силно по гърба. Поставете другата си ръка на гърдите му за подпомагане.

3. Ако пострадалият продължава да се задушава - застанете зад него и

го обгърнете с ръце през кръста. Хванете ръцете си и поставете палеца си върху корема му, следва 4 пъти рязко дръпване назад.

Ако пострадалият е в легнало положение:

- Клекнете до него, завъртете го на една страна с лице срещу него (гръдният му кош трябва да бъде срещу коляното ви). С дланта на ръката си го ударете 4 пъти между раменете. Завъртете пострадалия по гръб. Поставете ръцете си една върху друга под ребрената област. Натиснете по посока на диафрагмата с бързо движение. Ако е необходимо направете го 4 пъти в бърза последователност.

Пълна въздушна обструкция при пострадали в безсъзнание:

- Поддържайте въздушен достъп, като поставите едната си ръка под врата на пострадалия и я повдигнете, с другата ръка, наклонете максимално назад главата. Повторете поредицата от вдишване и 4 удара по гърба, ако е необходимо.

РАНИ

(Нарушаване целостта на кожата)

Внимание: Преди лечение на по-сериозни рани, направете всичко възможно за кръвоспиране и потърсете медицинска помощ.

Всяка рана може да се замърси и инфектира.

Нараняване на повърхностния слой на кожата.

Симптоми: червенина, ограничено кървене.

Лечение: Ако нараняването е малко, лекувайте като при порязано, ако е с по-голям участък, покрийте със стерилна марля. Потърсете медицинска помощ.

Ампутация

(Тъкан отстранена частично или изцяло от тялото.)

Внимание: Завийте откъснатата част от тялото в чиста кърпа и незабавно потърсете компетентна медицинска помощ. В болнично заведение може да се направи опит за възстановяването ѝ. Може да поставите лед, но директно върху ампутираният място.

Лечение:

1. Спрете веднага кървотечението.
2. Лекувайте за шок. Ако е необходимо приложете техниките за възстановяване на дишането.
3. Ако раната не е дълбока, внимателно почистете около нея със сапун и вода. Покрийте със стерилна кърпа и бинт.
4. Потърсете медицинска помощ.

Мехур

(тънък сак от кожа, съдържащ течност)

Внимание: Не пукайте мехура причинен от изгаряния, ако е спукан, лекувайте като при рана. Проверете за признаци на инфекция.

Симптоми: налягане, болка, зачервяване.

Лечение:

Не пукайте мехура. Ако течността от мехура е изтекла, покрийте със стерилна марля, предпазвайте от по-нататъшно дразнене и потърсете медицинска помощ.

МЕТОД ЗА ОБРАБОТКА НА РАНИ - „СТЪПКА ПО СТЪПКА“

Когато е възможно, измийте внимателно ръцете си с вода и сапун, преди да започнете да оказвате първа помощ. Дори и при леки порязвания и одрасквания, може да се получи замърсяване и инфектиране. Спазването на изредените по-долу техники може да предотврати или намали възможността от инфекции!

1. Когато има възможност, измийте внимателно ръцете си с вода и сапун, преди да започнете оказването на първа помощ при рани.
2. Подгответе чисто място, където да разположите необходимите ви неща. Старайте се да не докосвате раната без причина, да не дишате и кашляте върху нея.
3. Пазете колкото е възможно по-голяма стерилност. Когато отворяте стерилни марли и превръзки, хващайте ги само за краищата. Не пипайте частите, които ще са в контакт с раната.

ПОВЪРХНОСТНИ РАНИ

1. Почистете раната и околната повърхност внимателно с мек сапун и изплакнете. Попийте със стерилна марля или с чист бинт.

2. Третирайте с антисептици, за да предотвратите заразяване.

3. Покрийте раната, за да абсорбирате течностите и да предпазите от допълнително замърсяване, чрез:

- стерилни презързочни материали за големи рани, за порязвания, одрасквания и други;
- незалепващи стерилни превързочни материали при кървящи рани и дренаж, при изгаряния и инфекции;
- руло бинт за закрепване на стерилни превръзки.

ОСНОВНИ ТЕХНИКИ ЗА ПРЕВЪРЗВАНЕ

Внимание: Следете за признаци на инфекция, като: затопляне, болезненост, зачервяване около раната, оток, треска и температура.

При всяка рана има опасност от тетанус: консултирайте се с лекар.

Бинтоване

Спешни превръзки може да се направят от чисти носни кърпи, шалове, чаршафи, колани, чорапи.

Бинтоването трябва да бъде стегнато, но не и толкова, че да спира кръвообращението:

- а. Винаги оставяйте пръстите на ръцете и на краката извън бинта, при бинтоване на ръце или крака.
- б. Разхлабете бинта, ако има оток, промяна на цвета, или ако крайниците изстинат или изтръпнат.
- в. Никога не бинтовайте врата на пострадалия с ластичен бинт.

Методи на превързваме Поддържаща превръзка

1. Слагате единия край на голяма триъгълна кърпа върху здравето рамо на пострадалия; другият край виси пред тялото. Вземете третия край зад лакътя на наранената ръка. (фиг. 1).
2. Завържете двата края отстрани на врата, но не на гръбначния стълб. Закопчайте върха на триъгълника с безопасна игла отпред или го завържете на единичен възел. Проверете дали пръстите са извън кърпата, така че да можете да проверявате циркулацията. Нагласете превръзката така, че пръстите да са с около 10 см над нивото на лакътя, (фиг. 2).

Триъгълна кърпа за превързване на главата и челото

1. Сложете стерилна превръзка на раната преди бинтоването. Сгънете края на триъгълна кърпа с 5 см. Сложете кърпата с подгъва навън, така че средата ѝ да е върху челото на пострадалия, близо до веждите, върхът ѝ да сочи към тила. (фиг. 1).
2. Опънете краищата покрай главата и ги кръстосайте отзад. (Ако раната е в задната част на главата, кръстосайте ги под нея.) Изтеглете краищата отпред и ги вържете в средата на челото, (фиг. 2).
3. Подпъхнете края на кърпата под превръзката, (фиг. 3).

Хванете края на руло бинт и притиснете превръзката върху раната, (фиг. 1). Омотайте няколко пъти главата, така че здраво да закрепите превръзката върху раната.(фиг. 2).

Срежете бинта и залепете с пластир.

Сложете средата на дълга, широка превръзка върху стерилната превръзка, покриваща раната. Хванете краищата и ги кръстосайте от обратната страна на главата.

1. Завържете краищата в изходната позиция и ги закрепете с пластир.

Сложете средата на дълъг, широк бинт, шал или парче плат, върху раната или компреса, покриващ бузата или ухото. Слепете единия край отгоре на главата, а другия под брадата.

Кръстосайте краищата от противоположната страна, като върнете по-късия край напред към челото, а по-дългия - назад към тила.

Завържете ги върху мястото на раната или компреса.

Никога не използвайте този метод при счупена челюст, при кървене в устата или ако има вероятност от повръщане.

1. Сгънете ставата под прав ъгъл, ако това не причинява болка. Сложете средата на марлен бинт, шал или парче плат върху превръзката на ставата.

2. Омотайте краищата в противоположни страни, единият край нагоре, другият надолу, като ги прекръстосате на сгъвката.

3. Продължете, като накрая ги завържете отстрани.

4. Затегнете бинта с пластир, безопасни игли или щипка, или го завържете. Проверете дали стерилната превръзка стои на мястото си.

СПЕЦИАЛНИ ТЕХНИКИ ЗА ПРЕВЪРЗВАНЕ

Кръгово превързване на части от тялото с еднаква ширина

Кръговото превързване е най-лесно. Ограничете употребата му до превързване на пръстите и главата. Просто омотайте раната с бинта, така че всеки следващ слой да е върху предишния.

Отворено и затворено спирално бинтоване на ръката или крака

1. Бинтоване във вид на котва. Продължавате да омотавате наранената област посредством спирални намотки, така че да не се застъпват. Довършете като завържете.

2. Тази превръзка може да е полезна като временна, за гипсиране или за закрепване на превръзка при голямо изгаряне. Може да се затвори спиралата, като намотаването продължава, докато се затворят процепите,

Осмогълно бинтоване на ръката и китката

1. Закрепете превръзката с една или две намотки около дланта. След това прекарайте диагонално от предната страна на китката и около нея. Повтаряйте, докато е необходимо. Закрепете с пластир или завържете от другата страна, или подпъхнете под палеца.

Превръзка на пръст

Няколко намотки по протежението на пръста, които се закрепят от кръгови и спираловидни намотки. Закрепете над раната, с гореописаните методи.

За допълнителна сигурност, вземете края на бинта, прекарайте го диагонално през гората страна на ръката, продължете до пръста и го преметнете. Повторете няколко пъти. Закрепете над ръката.

Осмоъгълно бинтоване на глезен

1. Захванете бинта на вътрешния свод на крака; омотайте два-три пъти около стъпалото.
2. Прекарайте бинта диагонално нагоре в предната част на крака и около глезена, после диагонално надолу през стъпалото и под свода. Повторете няколко пъти, като отмествате всяка намотка с по няколко сантиметра. Завъртете около глезена. Закрепете над раната.

ВЪНШНО КЪРВЕНЕ

Симптоми: Обилно кръвотечение от наранения кръвоносен съд, ускорен пулс, замаяност, студ, лепкава кожа, жажда, неспокойствие и загуба на съзнание.

Лечение:

1. Действайте бързо. Сложете пострадалия да легне. Повдигнете наранения крайник над нивото на сърцето, освен ако не предполагате счупване (фрактура).
2. Контролирайте кръвенето, като директно притиснете раната.
3. Ако контролирате кръвенето чрез директно притискане на раната, превържете я здраво с чисти парчета плат или бинт, за да я предпазите от замърсяване и инфекция. Проверете пулса, да не би да е много стегната превръзката.
4. Ако директното притискане не е ефективно, кръвенето обикновено се спира като се натисне силно с пръст върху най-близката артерия, снабдяваща мястото с кръв. Първо открийте пулсиране в артерията, снабдяваща с кръв засегнатото място, където минава върху кост, в близост до кожата и след това следвайте инструкциите, за да направите компрес.

За главата - натиснете палеца към костта пред ухото. Поради повишената циркулация, може да се наложи да натиснете и от двете страни.

За лицето - притиснете с пръсти в хлътналата част на челюстта. Може да се наложи да се притисне и от двете страни.

За шията - сложете палец на врата върху прешлените, плъзнете трите си пръста отстрани на дихателния път там, където се намира раната, открийте пулсираща артерия. След това притиснете. (Не натискайте и двете страни едновременно)

За гърдите и горната част на ръката - притиснете с палец надолу върху хлътналата част зад ключицата.

За горната част на ръката - сложете плоската страна на пръста си в хлътнатината между мускулите на вътрешната страна на ръката. С палец от външната страна на ръката, притиснете към костта на средата между рамото и лакътя.

За долната част на ръката - сложете палец от вътрешната страна на китката, притиснете към костта.

За крака - в областта на слабините, там, където се срещат тялото и трупа, натиснете от вътрешната страна на бедрото, към костта с длан или юмрук.

5. Ако кръвенето не спре след съответното притискане, следете за признаци на шок. Турникет сложете само в краен случай.

Как да направим турникет

Завържете 5 см плат малко над раната или ставата.

Омотайте го два пъти здраво. Завържете с обикновен възел. Сложете здрава пръчка върху възела и я завържете. Въртете пръчката докато кръвта спре да тече. Не затягайте много силно.

Със свободните краища завържете пръчката, за да не се отвърти.

Не разхлабвайте турникета, освен по указание на лекар. Запишете времето, когато слагате турникета и когато кръвта спира. Съобщете ги на медицинския персонал. На челото на пострадалия отбележете буквата Т - турникет, както и мястото и времето на слагане на турникета, ако няма кой да придружи пострадалия до болничното заведение.

6. Покрийте пострадалия с одеяло

7. Незабавно намерете лекарска помощ.

Ако самият вие кръвите, повикайте професионална помощ. Легнете, така че тежестта на тялото да не пада върху мястото на кръвене.

Кървене от носа

Лечение:

1. Разхлабете дрехата около врата. Сложете пострадалия да седне и да наведе глава назад с рамене повдигнати нагоре.

2. Накарайте пострадалия да диша през устата.

3. Ако кръвенето е от предния край на носа:

а. Хванете носа с палец и показалец и го притискайте около 5 мин.

б. Сложете студени, влажни кърпи върху носа и лицето.

в. Ако кръвенето продължава, сложете малко стерилно тампонче в едната или двете ноздри (не използвайте памук или нещо със свободни влакънца). Внимавайте тампона да стърчи от ноздрата. Стиснете носа. Ако кръвенето продължава, потърсете медицинска помощ.

4. Ако кръвенето е от задната част на носа, спешно потърсете медицинска помощ.

ВЪТРЕШНО КЪРВЕНЕ

Симптоми: Бледа, хладна, лепкава кожа, особено на ръцете и краката; разширени зеници; слаб, ускорен, неравномерен пулс; оток на крайника; посиняване или почерняване на мястото около травмата.

Внимание: Първата помощ не може да спре вътрешното кървене.

Лечение:

1. Не давайте на пострадалия нищо през устата, ако предполагате кървене в стомаха.
2. Лекувайте за шок.
3. Незабавно откарайте пострадалия в болница. Транспортирайте в хоризонтално положение. В случай на гръдна рана, придвижете пострадалия в седнало или полуседнало положение.

СЧУПЕНА КОСТ

Симптоми: Пострадалият е чул или усетил как костта му се чупи, при допир, мястото е меко и има болка в една точка, подуване около предполагаемото място на счупването, крайникът може да е в неестествено положение, болка при движение, ненормално движение, невъзможност за функциониране, усещане за стържене, промяна на цвета на засегнатото място.

Лечение:

1. Дръжте пострадалия в покой и затоплен, лекувайте за шок, ако има нужда. Не местете пострадалия, докато не сложите шина, освен ако има опасност за живота.
2. Ако предполагате счупване и няма разкъсване на тъканта (затворена фрактура), шинирайте крайника без пострадалия да се мърда. Обездвижете ставите над и под предполагаемото място на счупването.
3. Ако костта е пробола кожата (отворена или сложна фрактура), натиснете на съответното място за да преустановите кървенето. Не се опитвайте да изправите крайника, да го поставите в нормално положение. Не пипайте и не почиствайте раната. Поставете стерилната превръзка или чиста кърпа върху раната, завържете здраво с бинт или парчета плат.
4. Ако трябва да се премести пострадалия, сложете шина за да предотвратите допълнителни увреждания. Използвайте всичко, което би предпазило счупените кости от разместване (клетки, дъски, ламарина). Сложете върху шината памук или парче плат и завържете. Ако пострадалия се оплаква от изтръпване, разхлабете малко. 5. Незабавно повикайте медицинска помощ.

Счупване или нараняване на гръбначния стълб

Симптоми: Невъзможност за движение на краката, стъпалата или пръстите, изтръпване в крайниците, болка в гърба или врата.

Лечение: Виж счупване на врата.

Счупване на врата

Симптоми: Невъзможност за движение на пръстите; изтръпване или вдървяване в областта на раменете; невъзможност за движение на крайниците. При тежка травма на врата или главата винаги трябва да се мисли за възможността от фрактура на врата.

Лечение:

1. Не позволявайте на пострадалия да мърда главата си.. Сложете одеала нагънати на руло около главата, врата и раменете, за да обездвижите. Отстрани можете да подпрете с камъни и тухли, за да не мърдат. Разхлабете дрехите около врата и кръста.
2. Дръжте пострадалия на топло и в покой.

3. Ако има затруднения с дишането, освободете дихателните пътища с минимално движение на главата. Незабавно намерете лекарска помощ. Започнете изкуствено дишане.

Счупване на черепа

Симптоми: пострадалият е в състояние на безсъзнание или със замъглено съзнание, сънливост, гадене, повръщане, главоболие и шок.

Внимание: Всяка травма на главата изисква внимателно наблюдение най-малко в продължение на 24 часа за установяване на възможно мозъчно увреждане. Задължително се търси лекарска помощ.

Лечение:

1. Пострадалият се поставя в легнало положение, като движенията на главата се ограничават до минимум.
2. Ако пострадалият повръща или кърви от устата, главата се обръща на една страна.
3. Пострадалият трябва да се държи в топло и проветриво помещение, разхлабете стегнатите дрехи.
4. Контролирайте кървенето, като внимателно притискате с пръст.
5. При необходимост, започнете изкуствено дишане. Лекувайте за шок.
6. Потърсете незабавно лекарска помощ.

Натъртване (контузия)

(Затворена рана, при която вътрешното кървене се разпространява в меките тъкани)

Симптоми: подутина, болка, промяна на цвета в района на нараняването.

Лечение:

1. Сложете много студен влажен компрес върху наранената повърхност.
2. Ако болката не престане, потърсете лекарска помощ.

ИЗКЪЛЧВАНЕ НА СТАВИ

(Изместване на кост от става) Симптоми: болка, загуба на контрол, неподвижност на засегнатата става, оток, посиняване.

Лечение:

1. Лечение както при фрактура.
2. Не се опитвайте да наместите ставата.
3. Сложете лед на засегнатото място.
4. Не премествайте пострадалия с луксация на хълбока, докато не бъде наместена (виж начин на транспортиране).
5. Потърсете веднага медицинска помощ.

НАРАНЯВАНЕ НА ГЛАВАТА

Сътресение, нараняване на меката структура особено на мозъка, вследствие падане, силен удар по главата.

Симптоми: Кратки периоди на безсъзнание или полусъзнание, когато пострадалият губи пълна представа за действителността.

Внимание: Всяко нараняване на главата изисква поне 24-часово наблюдение за евентуални мозъчни наранявания. (Симптомите включват: гадене, повръщане, силно главоболие, загуба на съзнание, шок). Ако има причина за съмнение за мозъчно нараняване е необходима рентгенова снимка.

Лечение: незабавна консултация с лекар.

Черепно нараняване, нараняване на кожата на главата.

Симптоми: обилно кървене.

Внимание: Тежки рани може да бъдат скрити от косата.

Лечение:

1. Не почиствайте дълбока рана.
2. Контролирайте кървенето, изправяйки главата на пострадалия.
3. Използвайте стерилна марля върху раната (без да натискате много силно).
4. Потърсете медицинска помощ.

Чуждо тяло в окото Лечение:

1. Ако окото е порязано, поставете стерилна марля, без да отстранявате заседнали предмети. Потърсете лекарска помощ.
2. Ако предмета е попаднал под горния клепач, хванете миглите на горния клепач и го раздвижете нагоре и надолу, така че предметът да се залепи за него. Ако тази техника не успее, нека пострадалият да погледне надолу, после обърнете горния клепач, внимателно с навлажнена стерилна марля махнете предмета. Ако предметът е под долния клепач, дръпнете надолу клепача и внимателно с навлажнена марля отстранете предмета.

Чуждо тяло в ухото

Лечение:

1. Не използвайте пръсти или други инструменти за изваждане на чуждото тяло от ухото, може да нараните тъпанчето.
2. Налейте мазнина в ухото - обърнете главата, така че олиото и предмета да излязат.
3. Ако предмета не излезе потърсете медицинска помощ.

Чуждо тяло в носа

Внимание:

Не се опитвайте с друг предмет да го извадите, защото може да ги вкарате още по-навътре.

Лечение:

1. Не позволявайте на пострадалия да се издухва силно,
2. Потърсете компетентна медицинска помощ.

НАРАНЯВАНЕ НА ГЪРДИТЕ

Симптоми: обилно кървене, зачервяване на тъканите, затруднено дишане.

Внимание: Не използвайте стегната превръзка, за да може болният да диша.

Лечение:

1. А. Ако предметът е закрепен, от-режете го на безопасно разстояние от кожата. Обездвижете предмета с дебели превръзки и закрепете с пластир.
- Б. Ако предметът е проникнал в пострадалия, не го вадете. Обездвижете с дебели превръзки от стерилна марля, закрепете с пластир (не много стегнато).
2. Ако предметът проникне в гръдния кош и пострадалият се оплаче от напрежение в тази област, бързо разхлабете превръзката.
3. Ако има затруднения в дишането, започнете изкуствено дишане.
4. Третирайте за шок.
5. Незабавно потърсете медицинска помощ.

Пробождане

Симптоми: оток, болка, ограничено вътрешно кървене, възможно обилно външно кървене.

Лечение:

1. Измийте ръцете си, почистете раната с мек сапун и вода.
2. Внимателно покрийте раната със стерилна марля.
3. Сложете студен компрес на засегнатата област.
4. Повикайте медицинска помощ за допълнителна обработка на раната и евентуално за противотетанусна инжекция.

КОРЕМНИ НАРАНЯВАНИЯ

(Разкъсване на коремната стена)

Симптоми: обилно кървене.

Внимание: Задължително потърсете лекарска помощ.

Лечение:

1. Не се опитвайте да поставите излезлите навън органи отново в коремната кухина.
2. Ако не може да се осигури спешна медицинска помощ, покрийте органите с чиста, навлажнена кърпа, бинтовайте леко.
3. Не давайте на пострадалия нищо през устата.

УХАПВАНИЯ

Всяка рана от животно или човек може да доведе до сериозни усложнения. Особено внимание следва да се отделя на заболяването бяс. Всяко ухапване носи голяма опасност от инфекции.

Животно и човек

Симптоми: кожа, която е прободена, разкъсана или липсва участък от нея, разкъсани тъкани.

Лечение:

1. Контрол на кръвене.
2. Незабавно изплакнете раната със студена вода, за да отстраните слюнката.
3. Почистете внимателно с мек сапун и студена вода в продължение на 5 мин. изплакнете със студена, течаща вода.
4. Покрийте със стерилна превръзка или чиста кърпа.
5. Кажете на пострадалия да не мърда, докато не дойде лекар.
6. Консултирайте лекар за по-подробна инструкция, против бяс и тетанус.
7. Ако пострадалият е ухапан от животно, то трябва да се хване и да се провери за бяс.

Комар, мравка

Симптоми: зачервяване и подуване на засегнатото място, сърбеж и/или пареща болка.

Лечение:

1. Измийте внимателно със сапун и студена вода.
2. Сложете паста, приготвена от сода бикарбонат и вода.
3. При оток, покрийте мястото с много студена, влажна кърпа.

Змия

Симптоми:

- а. Леки до средни: лек оток или промяна на цвета, лека болка и изтръпване на мястото на ухапването, ускорен пулс, слабост, замъглено зрение, гадене, повръщане, недостиг на въздух.
- б. Тежки: бързо развитие на отока, силно изтръпване, силна болка на мястото на ухапването, малки зеници, провлачен говор, шок, конвулсии, парализиране, загуба на съзнание, спиране на дишането и на пулса.

Внимание: Пострадалият трябва незабавно да се отведе в болница, дори и само да се предполага ухапване от змия. Не давайте алкохол, успокоителни, аспирин или медикаменти, съдържащи аспирин за облекчаване на болката. Не слагайте студен компрес, лед под каквато и да е форма.

Лечение:

1. Незабавно намерете лекарска помощ.
2. Сложете пострадалия да легне и да не мърда. Нагласете тялото му, така че ухапаното да е под нивото на сърцето.

3. Следете дихателната дейност. При нужда започнете обдишване и третиране за шок.

4. При леки и средни симптоми, пристегнете (но не с турникет) между мястото на ухапаното и сърцето. Проверете за пулс, да не би да е твърде стегната превръзката. Нагласете превръзката, така че течността да се стича от раната.

5. При тежки симптоми и отсъствие на лекарска помощ:

- Стерилизирайте нож или бръснач върху пламък. Направете вертикален разрез в кожата, дълъг около 1 см над всяка

дупчица. Не режете на кръст и надълбоко. - Изстискайте прорезите със смукателна помпичка в продължение на 30 мин. Ако не разполагате с такава изсмуквайте с уста и изплакнете отровата, като внимавате да не преглътнете (въпреки че змийската отрова не е отровна при поглъщане); изплакнете устата си.

6. Измийте внимателно раната със сапун и студена вода, попейте и сложете стерилна превръзка или чиста кърпа за кратко време.

7. Ако змията е убита, вземете я за идентификация.

Паяк

Черна вдовица - лъскав черен паяк с дълги крака, с размер около 1.5 см, от долната страна има червен белег с форма на пясъчен часовник.

Симптоми: силна болка, гадене, мускулни спазми, треска, обилно потене и затруднения в дишането. По тялото може да се усети изтръпване или пареща болка.

Кафяв отшелник - кафяв паяк, 1.5 - 2 см с дълги крака и тъмно кафяв белег с форма на цигулка на гърба.

Симптоми: силна болка, последвана от втрисания, температура, болки в ставите, гадене и повръщане.

Тарантула - голям космат паяк, който се среща в Южна Африка.

Симптоми: голяма рана и остра болка на мястото на ухапането с различни реакции на тялото.

Лечение:

1. Поставете пострадалия в покой и на топло.

2. Ухапаното да е под нивото на сърцето.

3. Следете внимателно за затруднения в дишането. При нужда започнете изкуствено дишане.

4. Поставете стегната превръзка (не турникет) 3-10 см над раната. Проверете дали не е много стегната. Проверете пулса, ако не се усеща, разхлабете.

5. Сложете много студена, влажна кърпа на засегнатото място.

6. Възможно най-бързо намерете лекарска помощ.

Кърлеж - малко, кожесто черно или тъмно кафяво насекомо.

Симптоми: Закачва се за кожата на главата и тялото, често се вижда като черна точка.

Внимание: Ако няколко дни след намирането на кърлежа, усетите главоболие или втрисания, консултирайте се с лекар.

Лечение:

1. Не дърпайте, не късайте и не мачкайте кърлежа.
2. Сложете терпентин, вазелин, алкохол или мазна течност на кърлежа.

Не дърпайте, не късайте и не мачкайте кърлежа.

3. Ако до 30 мин. кърлежа не се е махнал, внимателно извадете всички части с пинсета, като въртите в посока обратна на часовниковата стрелка. Не хващайте с пръсти.
4. Добре натъркайте мястото със сапун и вода в продължение на 5 мин.
5. Прегледайте цялото тяло за други кърлежи.

Скорпион

Симптоми: Много силна болка на мястото

на ужилването, оток, повръщане, стомашни спазми, завалена реч, кома. Лечение: както при паяк.

ТОПЛИННИ ИЗГАРЯНИЯ

Причиняват се от горещи течности, предмети, гореща пара и др.

Симптоми:

а. Първа степен;

засегнати са горните слоеве на кожата, характеризира се със зачервяване, промяна на цвета, леко подуване и болка.

б. Втора степен: дълбоко изгаряне със зачервяване и повърхност на петна, мехури, значителна болка и оток, повърхността на кожата изглежда влажна

в. Трета степен -

дълбоко тъканно увреждане, изглежда бяло или овъглено, пълна загуба, на всички слоеве на кожата, отсъствие на болка. (фиг. 3)

Внимание: Не почиствайте и не пукайте мехурите. Не махайте дрехите, които са залепнали на изгореното. Не слагайте мазнина или медицинско мазило на тежки изгаряния. Не използвайте памук или друг материал с влакна при покриване на раната.

Лечение:

- За първа степен:

- А. Сложете хладно, влажно парче плат или потопете във вода. Не използвайте лед.
- Б. Леко попейте, сложете суха, не залепваща превръзка или чиста кърпа, ако има нужда.
- В. Обикновено не се налага лечение, но при наличие на по-тежко изразени симптоми, консултирайте се с лекар. Внимавайте за признаци на шок.

- За втора степен:

като при първа степен. Ако са засегнати ръцете или краката, дръжте ги над нивото на сърцето. Може да се наложи лечение в зависимост от мястото и степента на изгарянето. Изгарянето втора степен може да се окаже дълбоко и потенциално сериозно. Следете за признаци на шок и инфекции.

- За трета степен:

1. При необходимост третирайте за шок
2. Не пипайте и не кашляйте върху изгорената повърхност. Пострадали с изгаряния по лицето трябва да стоят седна-ли и да се следи за затруднения в дишането. Проверете дали дихателните пътища са свободни
3. Ако са засегнати ръцете или краката, те трябва да бъдат над нивото на сърцето.
4. Сложете охлаждателен компрес само на лицето, ръцете или стъпалата.
5. Покрийте изгореното с не залепваща превръзка или чиста кърпа.
6. Отведете пострадалия възможно най-бързо в болница.

ХИМИЧЕСКИ ИЗГАРЯНИЯ

Сериозни изгаряния, причинени от груби химикали или корозивни отрови, попаднали върху кожата или окото.

Симптоми: както при топлинните изгаряния, според степента и мястото.

Внимание: Ако на очите има контактни лещи, преместете ги в бялата част на очите.

Лечение:

1. Махнете замърсените дрехи от поразената зона.
2. Промийте изгореното място със студена вода в продължение на 5 мин.
3. Третирайте като изгаряне.
4. Ако окото е изгорено от химикал, киселина, газ или спрей:
  - А. Незабавно полейте лицето, клепачите и очите със студена, течаща вода, в продължение поне на 15 мин., като поставите лицето така, че да не попада вода в другото око. Повдигнете клепача така, че да промиете и от вътрешната страна на окото.
  - Б. Покрийте и двете очи със сухи стерилни марли, забинтовайте. Консултирайте се с лекар незабавно.
5. Ако окото е било изгорено от основи, като например препарати за почистване:
  - А. Незабавно изплакнете лицето, клепачите и окото със студена, течаща вода в продължение поне на 15 мин., като внимавате водата да не попадне в другото око. Повдигнете клепача, за да изплакнете и отвътре.
  - Б. Внимателно извадете някои чужди частици с края на кърпа.
  - В. Покрийте и двете очи със суха стерилна кърпа; бинтовайте.

Г. Незабавно консултирайте с лекар.

Изгаряния с електрически ток

Симптоми: Малки, обезцветени части на мястото на токовия удар.

Внимание: Може да има значително увреждане на тъканите в дълбочина.

Лечение:

1. Не пипайте пострадалия, ако все още е в контакт с електрическата мрежа. Първо трябва да го отделите от електрическия източник. Използвайте суха, неметална пръчка за целта. Ръцете ви трябва да са чисти. Ако е възможно изключете електрическото захранване.
2. Проверете дали няма затруднения в дишането и при нужда започнете изкуствено дишане.
3. Незабавно повикайте медицинска помощ.

Слънчеви изгаряния

Симптоми: Зачервяване или промяна на цвета на кожата при първа степен, леко подуване, мехури, болка, слабост, замаяност, гадене при втора-трета степен.

Лечение:

1. Като при първа и втора степен изгаряне.
2. При нужда третирайте за шок.
3. Охладете пострадалия възможно най-бързо с влажни кърпи или го потопете в хладка вода.
4. Дайте на пострадалия да пие течности.
5. При тежки случаи намерете медицинска помощ.

ИЗМРЪЗВАНЕ

Симптоми: поява на кристалчета върху кожата, бледа, побеляла или със сив оттенък кожа, чувство за пробождане, силен студ. Пострадалият може да чувства болка и да се появят мехури.

Внимание: Не пукайте мехурите, не търкайте, не затопляйте премръзналата кожа.

Лечение:

1. Затоплете премръзналата кожа, колкото е възможно по-бързо, като я покриете с одеало или потопите в топла, не гореща вода.
2. Прекратете със затоплящите техники веднага, след като измръзналата повърхност се зачерви. Пострадалият може да има нужда от обезболяване при силна болка.
3. Манипулации могат да се извършват върху поразената повърхност, след като тя се затопли.
4. Ако са засегнати пръстите на ръцете или краката, увийте ги поотделно с чист плат.
5. Потърсете компетентна медицинска помощ.

ТРАНСПОРТИРАНЕ НА РАНЕН

Ако травмата включва нараняване на врата и гърба - не премествайте пострадалия, ако не е наложително. Потърсете медицинска помощ.

1. Ако пострадалият трябва да бъде преместен, поставете го по гръб. Ако е възможно, пъхнете под него одеало;

А. Внимателно обърнете пострадалия към вас, подпъхнете под него одеало, навито до средата.

Б. Обърнете го върху одеалото, раз-мотайте и го поставете по гръб.

В. Влачете го с главата напред, като държите гърба по възможност изправен.

2. Ако пострадалият трябва да се пренесе:

А. Крепете всяка част от тялото. Нека има човек и при главата за допълнителна опора.

Използвайте дъска, маса, или друга плоскост, за да държите тялото максимално изправено.

Б. Можете да импровизирате носилка, като използвате пръти и одеало, (фиг.4)

ГЪРЧОВЕ

(неконтролирани спазми на тялото)

Симптоми: мускулите се сковават и следват спазми, очите се обръщат нагоре, лицето и устните посиняват, пострадалият може да спре да диша, прехапва си езика, излиза пяна от устата.

Лечение:

1. Не се опитвайте да спрете действията на пострадалия.

2. Предпазвайте го от нараняване от околни предмети.

3. Разхлабете дрехите му.

4. Когато пристъпът свърши, осведомете се първо за състоянието на дишането му.

Ако конвулсиите се повторят и причината е неизвестна, потърсете професионална медицинска помощ.

ДАВЕНЕ

В ЗАМРЪЗНАЛ ВОДОЕМ

Симптоми: пострадалият се бори с водата, крещи за помощ, от устата и носа му водата изтича, поглъщането ѝ може да причини задавяне и затруднения в дишането.

Лечение:

1. Не стъпвайте на леда. Помогнете на пострадалия, като му подадете ръка или пръчка, стълба, клон, при необходимост образувайте човешка верига.

2. Плъзгайте пострадалия внимателно по леда, не го носете.

3. Затоплете пострадалия възможно най-бързо, като свалите мокрите дрехи и го увиете в одеала.

4. При нужда започнете изкуствено дишане.

5. Лекувайте за шок, ако е нужно.

6. Ако пострадалият е в съзнание, давайте му да пие топли, сладки напитки.
7. Продължете като при измръзване.
8. Консултирайте се с лекар.

ДАВЕНЕ ВЪВ ВОДА

Симптоми: пострадалият се бори с водата, крещи за помощ, от устата и носа му водата изтича, поглъщането ѝ може да причини задавяне и затруднения в дишането.

Внимание: Препоръчва се на спасителя да бъде придружен от друг спасител.

Лечение:

1. Опитайте се да стигнете до пострадалия от суша с помощта на ръце, крака, дрехи, въже. Винаги се дръжте за нещо стабилно с другата ръка.
2. Ако не можете да стигнете до пострадалия, преплувайте до него, вземете със себе си някакъв предмет, за който да се хванете. Ако пострадалият се бори не му позволявайте да ви сграбчи.
3. Ако е необходимо, започнете изкуствено дишане още във водата. Обърнете главата му настрани, за да изтича водата. Започнете дишане уста в уста или уста в нос.
4. Закарайте го в болница, колкото е възможно по-бързо.

СЪРДЕЧНА АТАКА

(Прекъсване на кръвообращението в една част на сърдечния мускул)

Симптоми: Недостиг на въздух, пареща болка по средата на гръдния кош, която се разпростира към ръцете, врата и горната част на стомаха, потене, загуба на съзнание.

Лечение:

1. Потърсете веднага компетентна медицинска помощ.
2. Пациентът да остане в най-удобното за него положение, разхлабете дрехите му, осигурете му покой.
3. Ако възникнат затруднения в дишането, веднага започнете да прилагате техниките за възстановяване на дишането.
4. Лечението да се извършва от лекар.

МОЗЪЧЕН УДАР

Симптоми: главоболие, замаяност, объркване, затруднения в дишането, загуба на речта, безсъзнание, парализа, зачервено лице.

Лечение:

1. Не изпадайте в паника. Потърсете лекар.
2. Проверете проходимостта на дихателните пътища. При нужда започнете изкуствено дишане.
3. Сложете удобно пострадалия в полулегло положение.

4. Разхлабете дрехите му, сложете студен компрес на челото и лицето му.
5. Ако пострадалият повръща, обърнете главата му настрани.
6. Лекувайте за шок.
7. Ако пострадалият има конвулсии, пазете го от допълнително нараняване.

ОТРАВЯНЕ

Телесна повреда или евентуална смърт, причинена от вещества, попаднали в тялото чрез вдишване, проникване през кожата или по инжекционен път, така също и при случайно или съзнателно погълнати отрови.

Симптомите варират в значителна степен. Постарайте се да разберете от пострадалия или от наблюдатели причинителя на отравянето. Потърсете опаковката, която съдържа отровното вещество. Симптомите могат да включват изгаряния на устните или около устата, внезапна болка, миризма или дъх на химически вещества.

Лечение:

1. Ако подозирате отравяне, накарайте пострадалия да приеме вода или мляко за незабавно разреждане на отровата. Ако пострадалият е в безсъзнание, може да има гърчове или повръщане; не го насилвайте с течности. В същото време веднага извикайте спешна медицинска помощ. Опишете отровното вещество и състоянието на пострадалия,
2. Не давайте друга първа помощ, ако пострадалият е в безсъзнание или има гърчове. Потърсете компетентна медицинска помощ. Приложете техниките за възстановяване на дишането, ако е необходимо. Разхлабете дрехите му. Ако пострадалият има гърчове, предпазвайте го от нараняване.
3. Приложете антидот предписан от токсиколог.
4. Ако не можете да осигурите медицинска помощ:
  - не предизвиквайте повръщане, ако естеството на отровата е неизвестно вещество или петролен продукт;
  - предизвикайте повръщане, ако естеството на отровата е известно (ако не е петролен продукт).

Отравяне с газове, съдържащи въглероден окис

Симптоми: ярко зачервени устни и кожа, лека сънливост, слабост, главоболие чувство за недостиг на въздух.

Внимание: Пострадалият може да загуби съзнание без никакви други симптоми.

Лечение:

1. Преместете пострадалия на чист въздух, разхлабете дрехите му.
2. Приложете, ако е необходимо техниките за изкуствено дишане.
3. Потърсете медицинска помощ.

Отравяния с бойни отровни вещества

При данни за употреба на бойни отровни вещества и/или установяване на съмнителен облак/мъгла след прелитане на самолет и/или подаден сигнал за употреба на химическо оръжие се използват индивидуалните средства за защита - противогаз, чорапи и наметало. Веднага след попадане на бойни отрови върху откритите части на тялото се извършва тяхното отстраняване по механичен и химичен начин с чиста вода от манерката, носни кърпи и други подръчни материали. Зимно време може да се използва и незаразен сняг. Носът и устата се изплакват няколко пъти с вода.

Внимание: При оказване на първа помощ на поразен с бойни отрови задължително се използват индивидуалните средства на поразения. Обекти и предмети, върху които е попаднала отровата също могат да предизвикат сериозни поражения.

Отравяне с нервнопаралитични бойни отрови

Симптоми: чувство на задух, нарушено зрение, слабост, главоболие, потене, потрепване на мускулите, объркване, диария, гърчове, кома.

Лечение:

1. При данни за възможна употреба на нервнопаралитични бойни отрови се приема профилактичния антидот/от ИА/.
2. Поставете индивидуалните средства за защита на поразения.
3. При наличие на симптоми за поражение с нервнопаралитични бойни отрови поставете антидот от автоинжектора.
4. Изведете пострадалия от огнището на поражение.
5. Осигурете незабавно медицинска помощ.

Отравяне с кожнообривни бойни отрови

Симптоми: дразнене и парене в очите, а така също и парене на местата с по-нежна кожа, дразнене на носа, гърлото и горните дихателни пътища, общи прояви на слабост, главоболие, объркване. Тежестта на проявите зависи от количеството на отровата, при по-високи дози се появяват мехури и рани.

Лечение: Потърсете медицинска помощ. Лечението е симптоматично.

Отравяния от храни, включително стафилококови инфекции, ботулизъм и салмонела

Симптоми: възникват от няколко часа до един-два дни след ядене и включват: болка в стомаха, гадене, повръщане, спазми, диария, отпадналост, подути клепачи, замъглен поглед, затруднен говор и дишане.

Лечение: Потърсете веднага професионална медицинска помощ.

Отравяне от гъби

Симптоми: премрежване на погледа, замаяно състояние, болки в стомаха, гадене, повръщане, диария.

Лечение:

1. Предизвикайте повръщане, след 20 мин. процедурата се повтаря.

2. Потърсете медицинска помощ.

Контакт с растения

Реакция на кожата в резултат от контакт с отровни растения може да се появи в продължение на 48 часа след контакта.

Симптоми: Изразяват се в зачервяване, мехури, отичане, изгаряне, сърбеж и висока температура.

Лечение:

1. Внимателно отстранете заразените дрехи.
2. Промийте внимателно контактните части със сапун и вода.
3. Промийте със спирт или дезинфекционен разтвор.
4. При проява на тежки реакции, консултирайте се с лекар.

СОРТИРОВКА

Сортировката е процес на оценка състоянието на пострадалите и разпределението им на групи в зависимост от тежестта на поразяване и спешността от оказване на медицинска помощ. При нея се спазва определена последователност от действие с цел установяване на всички поражения.

Когато преглеждате пострадал по-търсете по най-бърз начин квалифицирано медицинско лице, без да спирате оказването на първа помощ. Ако условията позволяват, изпратете друг за помощ.

Оценката на състоянието на пострадалия при провеждане на сортировка се извършва в следната последователност:

1. Оценка на реакциите.
2. Оценка на дишането.
3. Откриване на кръвене.
4. Оценка на шок.
5. Откриване на фрактури.
6. Откриване на изгаряния.
7. Откриване на травми на главата. На база на оценката на състоянието

пострадалите следва да бъдат разпределени на групи в зависимост от необходимостта от спешно лечение.

Внимание: Задушаването и кръвозагубата са непосредствена заплаха за живота на пострадалия! Тези състояния са извънредно спешни и се нуждаят от незабавна евакуация.

Групи пострадали

При оказване на първа помощ пострадалите се разпределят на следните групи:

1. Леки - такива, които не се нуждаят от лекарска помощ.

2. Тежки - след оказване на първа помощ задължително се евакуират за оказване на лекарска помощ. Според тежестта на поразяването те са: а) спешни - при тях има засягане на жизнено важни функции и органи, което заплашва живота им. Тези пострадали се евакуират незабавно, б) неотложни - при тях рискът от забавяне на лечението не води до застрашаване на живота им, евакуират се втори поред.

3. Пострадали, на които медицинската помощ може да се окаже в рамките на часове (отложена медицинска помощ), евакуират се трети поред.

При сортировката трябва да се отделят от общата група пострадали, които представляват опасност за останалите (инфекциозно болни и поразени с бойни отровни вещества, на които не е извършена санитарна обработка).